

Dobrogea

ZIAR INDEPENDENT SAPTĂMĂNAL

REDACȚIA

Bul. Ferdinand No. 20

ADMINISTRAȚIA

Str. Ștefan-cel-Mare No. 16

Director: Sandi Constantinescu

ABONAMENTE

1 an Lei 300

1/2 an Lei 200

Instituții Lei 600

+ Vintilă Brătianu

CONGRESUL LIBERAL

(Simple Impresii)

Prezența d-lui Vintilă Brătianu la Constanța la o întrunire publică, pe cât știm pentru prima dată Duminică 14 Decembrie a fost pe cât de nerăbdător așteptată tot pe atât de scump plătită: dacă între d. Maniu și d. Brătianu sunt atâtea prăpăstii deschise, un fir comun li leagă invizibil și fără vola d-lor: nu sunt nici unul animatori într-o țară în care arta de a vorbi este, pe nedrept desigur, confundată cu însăși politica. Dacă cugetarea politică este însăși rațiunea de a fi a unui partid șeful politic își îngreunează singur muncă, atunci când pentru cucerirea maselor nu dispune alături de gândirea politică de acel misterios mijloc de penetrare — a ideii care se cheamă talentul oratorului (Acest talent poate fi frazeologia gata făcută și vibranta a d-lui Titărescu este însă neîndoios simplul fel de a se exprima viol, clar precis și curcior, al d-lui I. G. Duca).

Și pentru a ne întoarce sala care la primul așa de cald ne d. V. Brătianu, n'a avut pentru sentimentul ei egal decât simplul rece și calmant al lecturii unor declarații reducibile ba de altfel prețioasă condamnăre publică a acțiunii vrasmașe din afară sprijinită în mod inconsistent de aceia care trebuiau să ocrotească populația românească a Di brogi întărâtă în urmă, etnic prin elementul macedonez.

Visul lui Ion Brătianu fusese România A închis ochii peste priveliștea ei. Visul ntilă Brătianu a fost încă și mai mare: mănție puternică, între hotarele țării întregi. Moartea l-a coprins abia în pragul lumii pe care o visa.

Această noțiune a României puternice, consolidarea țării, era la Vintilă Brătianu o obsesie absolută, singurul său gând de om și de român, gând tot atât de strâns legat de toată ființa lui, ca și umbra de propriul lui trup.

Acest monoidem al lui Vintilă Brătianu nu l'am apropiat niciodată, noi, cei mai tineri, țări pe câteva cărți citite și lumi văzute și mai ales curajoși numai pe intenții din care poate nu vom vedea niciuma înfăptuită de noi. Generație crudă, nu ni-am dat seama nici ce ușor ne-au crescut parinții, nici ce lesne am învățat carte și nici ce repede, după război, ne vroim un loc în cele obștești, în domeniul în care vorbeam de Vintilă Brătianu ca de un coleg răătăcit, iar despre consolidarea sa, prin noi înșine, ca despre o eroare a unui fost coleg de școală.

Uitam cărei României a aparținut Vintilă Brătianu și căror așezări cu temelii din nesfârșite sacrificii, datorăm pur și simplu tot ceea ce știm și avem astăzi. România în care s'a trezit la viață Vintilă Brătianu nu mai există în nici un colț al Europei: la 1873, de când își aducea aminte de el înșuși, Vintilă Brătianu își aștepta tatăl la Pitești, după un drum cu diligența ca patru cai, trei zile de cale dela București. Numai cu patru ani înainte, tatăl său văzuse cu ochii lui primul tron românesc pe când incapabil de a face ceva singuri contemporanii săi dăduseră ocele și poștele în exploatarea străinilor. Piteștiu copilăriei sale, al lui Vintilă Brătianu, aveau doi doctori din care unul neamț. Președintele tribunalului n'avea nici un studiu juridic după cum n'aveau nici cei trei practicieni cari își ziceau singuri avocați. Toată știința inginerască și universală era unificată în persoana unui singur tașeron italian iar știința de carte câtă putea să fie căutată, se revărsa dintr-o unică școală primară.

Lung or scurt, parcursul de atunci și până azi, l-a străbătut Vintilă Brătianu a cărui familie și al cărui partid clădise în țara Românească nu atât desigur cât ne trebuie azi, ca să stăm de vorbă cu Anglia, dar cel puțin atâtă cât să-i dea dreptul lui Vintilă Brătianu să vorbească de o clădire care după războiu trebuia consolidată, pe când noi generația de moștenitori veseli și judecători sumari ne place să credem că abia noi vom începe ceva pentru țara și neamul românesc, atunci când ne vom hotărâ... desigur.

Istoria singură va decide dacă a fost de la Vintilă Brătianu o rătăcire sau un îndreptar al unei epoci, acel „prin noi înșine” concluzie

...lătă de ce zic tineretului care se va înfrupta mai mult ca noi din binefacerile României Mari: Noi, cei cu părul alb am avut și vom avea în cei câțiva ani ce vom mai trăi încă greutățile înfăptuirii și consolidării României Mari. Voi cei tineri vă veți înfrupta de roadele frumoase ce numai am schițat. Dar pentru a fi demni de a vă folosi de o operă la care de veacuri trudește și jertfește poporul nostru, trebuie să munciți și să știți. Numai astfel veți cunoaște mai bine condițiunile prienice ale României întregite și folosindu-le să dați neamului nostru energia internă și radiantă care i se cuvine.

(VINTILĂ BRĂȚIANU)

a oricărei acțiuni și oricărui cuvânt al său. Totuși puțini au căutat să pătrundă dacă nu pe omul care reprezintă această verigă a istoriei României dintre 1881 și 1918 dar cel puțin gândul lui de după războiu, gând care va deschide cândva un proces pe care ne este sigur că umbra lui Vintilă Brătianu îl va pierde: „Bogațiile moarte ale țării, spunea el, nu pot fi puse în valoare decât de forțele vie ale națiunii, energia latentă care stă nefolosită în însușirile poporului român. Dacă cei dela

1859 până la 1916 ar fi pus și ei înainte ca numai banul da viață și că nu sufletul prin cultură dă banului adevăratul lui folosință, desigur că aveam o Românie poate mai bine înzestrată însă nu a Românilor ci a celor cari ar fi exploatați”.

Cine poate spune că timpurile pe care le trăim sunt chiar atât de departe de satisfacția pe care Vintilă Brătianu nu a avut-o „Inzestrarea” care se înceacă dela 1928 încoace va demonstra ea eroarea lui Vintilă Brătianu? Până azi dovada nu e făcută, până azi politica fostului șef al partidului liberal n'a fost încă infirmată în lumina vre-unui rezultat. Proiectele au valoare de imagini și în numele unei imagini, cineva poate deveni pe negândite ministru adică destul de puțin lucru. Până la omul de stat mai este exact drumul dela proiect până la realizarea lui.

Pierzând pe Vintilă Brătianu, țării f-i-a rămas totuși gândirea lui, Moștenirea sufletească rămasă dela el, repudiată de aceia care își găsec punctele de rezam în zigzagul neștiinței de a guvernă și a crizei proprii autorității, nu va rămâne neculeasă cândva. Această moștenire nu e o recoltă pentru câțiva ci o sămânță pentru toți, nu e o realitate pentru inlesnirea unei generații ci mai mult decât atât chiar e un adevărat punct de sprijin pentru întreg genul viitor al neamului românesc dincoace cât și dincolo de Prut și de Carpați.

SANDI CONSTANTINESCU

Victor Eftimiu în limba Albaneză

Cu ocazia festivalului organizat de asociația culturală „Flacă” s'a reprezentat și „Alchim” tragicomedie în 3 acte de Victor Eftimiu grație concerțeanului nostru d-l Gh. Baboni.

Traducerea a fost cel: se poate de rigurosă prin faptul că subiectul se apropie caracterului albanez. D-l Gh. Baboni este un distins intelectual albanez din localitate și care grație D-sale literatură noastră dramatică va fi trecut limitele țării noastre. Este un serviciu pe care nu l'ar fi putut face oricine.

Interpretarea rolurilor a fost destul de exactă prin felul cum traduceră plesii o pune în scenă. Rămăsc elemente de valoare cari dau un impuls plin de speranță cercului „Flacă” o mare parte din merit moral îl are și comitetul asociației din cari remarc pe D-nii Grigore Costea președinte, Vasig Vasiliu vice, Lalo Calta, Mih. Crutu, Anastase Drazde, Andrei Crutu și alții.

Massele partidului nu s'net în curent cu frământările trecute ale conducerii sale. Vorbind de rolul vital al coronei, aplauze din sala n'au făcut decât să redrepte unvr leaderi trecut amicalissimi țării să înlesnescă oratorilor o contribuție la înțelegerea discursurilor lor. Sala peste plină, o grădina pivniță, îngrijită și aparată de bunul ei grădinar d. V. Sasso a fost cu toate săliile marilor întruniri: neparticipanți la mistere trecute ori actuale ale propriului ei partid. Aplauzele depășite au fost deci, al d-vele succes al d-lui Sasso.

Cerința accentuată de majoritatea oratorilor: alegere generale. S'au schimbat multe lucruri în țara pentru partidul liberal să ajungă să ceră azi nu puterea ci alegere generale. Poate că nu s'au schimbat chiar atâtea lucruri cât s'au înlocuit situații și transferat roluri. Întărcerea la sentimente populare a partidului liberal nu poate fi decât binevenită pentru țara. Din neorocire sistemele dispar prea greu la noi. Produsele de ieri ale sentimentelor populare, naționaliștii țărăniși nu mai sunt azi altceva decât elevi greșți ai liberalilor de altădată, ai liberalilor desparți deci ce în ce din viața partidului.

La congresul de Duminică s'a judecat aspru și înțemțat guvernarea național țărănișă. S'a căpătuit însă critica acestei guvernări cu promisiuni paralele pentru ziua de mâine. Aceste promisiuni nu au nicio valoare. Era mai interesant de știut nu atât ceosec vor face căndva liberalii la guvern ci cum vor face ceva. Claritate și agomot mult asupra țintei, — discreție prelungită a supra mijloacelor.

Întrearea, adică tribuna ei, — a fixat atitudinea partidului în contra tendinșilor cărora le-a dat o primă expresie publică d. Argelatuianu cu al său „film nou”; guvernul de „personaliști” ce s'ar pregătit de oameni de partidie însă fără partidie pentru că nu pot avea și partidie. E vorba de niște oameni de bine străns uniți în jurul tronului muncind desinteresat pentru țara care ar primi să-și impună o disciplină fizică și morală etc. etc. Tribuna de Duminică a fost nu știu prea bine de ce, o mică ocupație eucureșteană: Ce face tinerul liberal: se odihnește, sau se formează? O gură încăl mai rea ar zice că acest tineret e deocamdată amenințat prin d. Bențiu și Aznavoriani al căror debut victorios la Constanța poate fi plin de presteviri antioface.

15 Decembrie 1930

Urăm tuturor abonaților și cititorilor noștri Ani mulți belșug și prosperitate.

Gestul Regelui

D. N. Iorga la Constanța

„15/27 Mai 1866: Camera votează noului prinț o listă civilă în sumă de o sută mii de galbeni (1.175.000 lei); prințul Carol renunță însă imediat, în vederea marilor nevoi financiare ale Statului la patruzeci de mii de galbeni pentru anul întâi”.

(Memoriile Regelui Carol I)

Spuneam nu de mult aci, că exemplele de sacrificiu, de patriotism și de desinteresare, trebuiesc oferite țării, iar nu numai cerute, în numele greutăților apăsătoare din care atât de pușin ne pricepem să ieșim în timpurile de față. Ne gândeam firește, la exemplele pe care nu vor să le dea personalitățile, care spre nenorocul ideii de democrație la noi în țară, au reușit să reprezinte conducerea ei de astăzi.

Un exemplu de sacrificiu a fost totuși oferit țării și acest exemplu a venit de acolo de unde nu putea fi nici cerut nici așteptat. Regele totuși a cerut reducerea cu 22% a dotațiilor familiei regale.

El, s'a aliniat astfel coloanei celor mulți și mici pe care sacrificiile zilei îi ating profund. Un gest nobil care aruncă o punte mare și sănătoasă între coroană și marea mulțime, un gest de tovarășie caldă și de sinceră comuniune între uniforma regală și haina săracă a funcționarului umil. E o pildă pentru cei de azi și îndreptar pentru cei de mâine.

Gestul Regelui Carol turbură la noi nesimțirea de sus, după care, gloata singură trebuie să-și vadă mărită după vremuri, participarea de totdeauna la greutățile Statului pe când, nenorocite expresii ale democrației actuale, rămân bucurase în umbră să consume averi și dotațiuni, a căror istorie e rușinosă legată de viața politică a țării.

Crezând că salutată cu un cuvânt decisiv gestul regal, primul ministru a exclamat la Camera, citind scrisoarea M. Sale: „Trăiasă Regele”. Să fie sigur d-l Mironescu că isto-

ria nu e gata să-și înregistreze exclamația, cu tot respectul datorit conținutului ei. Istoria politică a acestei epoci va putea însă să înregistreze că, în fața gestului regal, primul ministru nu a găsit de zis decât „Trăiasă Regele!” și mai ales că n'a găsit nimic de făcut. Gestul regal nu e acolo pentru a sporii patrimoniul moral al dinastiei de Hohenzollern: nu acesta sau cel puțin nu numai acesta e sensul lui. Ci, mai mult decât atât, el reprezintă o brazdă pe care alții trebuie s'o adâncească și o linie care trebuie continuată. Acei alții nu se pot moralmente achita cu un simplu și neînsemnat „Trăiasă” și, mai mult decât oricine acela și acei cari formează capul și corpul băncii minișteriale.

Această bancă nu e nici ea acolo ca să petreacă cu vorbe, fapte ca gestul regal, la înălțimea căruia nu știe, nu vrea sau nu poate să se ridice, — e tot una.

Pentru că acei cari își făcuseră eri o profesiune martiră din ascultarea glasului mulțimei, au devenit prin mister, surzi, orbi și oameni de stat, aceasta nu înseamnă că aceleași mulțimi au încetat de a reflecta uneori, sau își amputează memoria întotdeauna, ca „fără-nismul” credințele.

La fapta regelui, guvernul și primul ministru datoră cel puțin o faptă. Ideea acestei fapte, guvernul ar fi putut-o găsi dintr'o singură privire aruncată pe trupul bolnav al țării: a lăsa în pace teaurul public de competențe, specialitățile și genialitățile în care țara nu vede decât furtul, deghizat rău, al borfașului cu legătura vizibilă sub haină, ascuns de sunetul de tobă al receptorilor.

ACTUALITĂȚI

Călătorind cu trenul

Cea mai mare plăcere a omului în timpul iernii, este să călătorească cu trenul. Această plăcere se mărește la infinit, dacă călătoria se face în clasa III-a.

Esti lipsit de desfrânturile discrete ale canapelei de plus și în loc de parfumul fin ce-l lasă frumoasă călătoria cu care ai fiiriat, ai, duhoarea bocancului cazon sau, în cel mai fericit caz, mirosul cepei ce o devorază cu o vâdită lăcomie și plăcere Dada George din Prisoștii de Jos...

Dar... ești mai liber... Te infunzi în colțul tău, te acoperi bine cu paltonul, ca un ultim refugiu contra frigului, deși acum regulatorul de temperatură este la „Cald”, închizi ochii simlându somnul, dar între gene scurtezi anturajul.

Și în muzica monotonă a trenului, ochii se lipesc, devin mai grei, gândurile se lasă furate de amintiri și... deodată tresari speriat. Ochii încă împăienjenți de somn căută cu spaimă spre plasa, iar mâna îți pipăie buzunarul unde ai banii. Oftezi ușurat. Toate sunt în ordine. Te interesezi „unde suntem?” și vezi că de abia ai plecat... Îți infunzi iar capul în reverul paltonului, dar o convorbire îți atrage atenția. Pastrând atitudinea, tragi cu urechea... Disputa este între două soldați și conductorul trenului.

Va rog să părăsiți vagonul și treceți în cel rezervat militarilor!

— Bine, domule șef, nu avem locuri acolo. Toate sunt ocupate. Aista-l mai gol, am ocupat noi locurile.

— Nu vreau să știu. E ordin. Dacă nu plecați îmiediat de aci, vă dau jos la prima stație!...

Când mă înapoiiez, să nu vă mai gâdesc aci!.. și cu aceste vorbe, sefii plecă.

Neavând ce face altceva, încep să judeci cine are dreptate și ajungi la concluzia că șeful.

lata dec: Când a lui destină C. F. R-ului în mână, D-l Vidrighin a înțeles că trebuie să la niște măsuri, care să justifice marelui șarpe ce-l primește, drept răsplătă a neobositiei și rodnicei d-sale munci. Prima măsură a fost selecționarea călătorilor în vagoane speciale. Astfel a înființat la fiecare tren câte un vagon „rezervat militarilor” Civili n'au voie să călătorească în acesta: iar militari numai în acesta.

Dar atunci, judecătorii reparămintor, te întrebi, cu o justă mirare. Dece selecția D-lui Vidrighin s'a oprit aci și nu merge mai departe? Dece nu înființază vagoane „rezervate” voiajorilor, țărânilor, excoicilor, punșăgorilor de buzunar, etc. etc.?

În modul acesta se va ajunge la o selecție justă iar tu vei putea călători liniștit, fără să ai nici deranjant de dialoguri fără sens, între două autorități, și fără să mai ai grija bagajelor și buzunarilor tale. L. M.

CRONICA ZILEI

Se anunță din Udine că s'a descoperit în centrul orașului, cu ocazia dărâmării unei case, o vână de argint viu, la un metru adâncime.

S'a alcătuit un consorțiu de financiar pentru a se face săpături sistematice. S'a extras până acum 2 Kgr. de argint viu.

Dorul de aventuri l-a fost fatal șomerului Dumitru Ștefan. Filad de mult timp fără lucru, s'a imbarcat în portul nostru în mod clandestin pe vaporul englez „Baluchistan”. În toate porturile unde, vaporul a făcut escale, aventurierul nostru n'a găsit ocazia să se strecoare neobservat, nu s'a putut ține în picioare din cauza foametei ce-l îndură în tot timpul călătoriei, proviziile sale fiind foarte insuficiente. Ajuns a căzut până în fundul hambarului, dela o înălțime de 8 metri. Marinarii cari l'au observat l'au transportat la spitalul Harten, unde a decedat.

Un român care ne poate face cinste este căpitanul Nicolae Diaconescu, comandantul vaporului petrolifer „Steaua Română”.

Acum doi ani, navigând pe marea Marmara, a observat în larg semnale luminoase. Dirijând vaporul în direcția semnelor, a observat un hidroavion care n'a fragia. Hidroavionul era pilotat de trei aviatori italiei.

Marea fiind furtună, căpitanul Diaconescu, a descins într'o barcă și cu mari greutăți, riscându-și de mai multe ori viața, a reușit să smulgă mării cele trei victime. Regele Italiei a decorat săpătămăla trecută pe cărașul marinar cu „Coroana Italiei” în gradul de cavaler.

În Anglia numărul șomerilor a scăzut în cursul acestei săptămâni cu 7370 muncitori. Numărul celor fără lucru este astăzi de 2.299.592.

Criza mondială își crează încontinuu noi victime. În timp ce în Franța s'ed declarat în stare de faliment fraudulos „Asociația Mondială Imobiliară” din Rodez, cu sucursala la Teulouse, directorul ei general Germain Costes fraudând peste două milioane franci, din New-York ne vine știri că „Chelsea Bank and Trust Company” de acolo a trebuit să închidă ghișeurile. Sumele ce le are în depozit se evaluează la 18 milioane dolari.

Din Buenos Aires se anunță că un cutremur de pământ a distrus localitatea Lapoma din Brazilia. Numărul morților se ridică la 40 locuitori, iar al răniților la câteva sute. În același timp vulcanul Merapi erupând, a făcut 800 victime. Numărul refugiaților din regiunea vulcanului se ridică la 24000.

Domnul Profesor N. Iorga, conferențiarul străinătăți luminate și al României neluminate s'a abătut prin Decembrie la Constanța. Ca și numele lui Sobieski care era destul tun ca să cadă o cetate, numele d-lui Iorga era suficient prin el însuși, pentru ca conferința anunțată să se dispenseze de subiect și chiar de obiect, rămânând totuși o conferință, după cum s'a și întâmplat. În adevăr, de ce și cum să-și permită niște provinciali anosti, ridiculi și pușini, ca locuitorii Constanței, să facă selecție între conferențiarul pentru d. Iorga și între subiectele d-lui Iorga pentru un anumit subiect, să zicem de pildă „latinitatea Dobrogei”?

Și totuși, nu pușini sunt aceia cari cred că au fost la o conferință, Duminică 21 Decembrie 1930 la teatrul Ligei Culturale. Au fost la o conferință desigur acei cari nu vroiau să asculte o conferință pe când dimpoțtrivă, n'au fost acolo cei care materialmente erau în sală. Profesori, medici, avocați, olițeri, etc, își devastasă Duminica pentru o conferință care, cu tot respectul datorit d-lui N. Iorga, a fost o conferință care a durat o oră jumătate, dar nu a avut loc. Cel puțin în subiectul ei, anunțat spre cele zece minute care au precedat sfârșitul vorbirei: latinitatea Dobrogei.

D-l Iorga a făcut o observație de o justete absolută: ateneele populare sunt goale de ascultări dintr'o cauză perfect adevărată și ea, insuficiența conferențiarilor sau mai bine zis suficiența cu care un conferențiar improvizat, se imbarcă în orice subiect.

Ce-i de făcut? Acești conferențiarii sunt sperietoarea ateneelor. De unde însă alții? De unde ceilalți? — cei buni, acei cari fi nănd o conferință, o fac „din prisosul lor” iar nu din navitatea lor debutantă și totdeauna eronată!

O conferință despre latinitatea Dobrogei era destul de importantă pentru ca bruma de intelectuali ai Constanței să lase orice și să asalteze „sala” Ligei Culturale. Totuși, ne-am pus în curent numai că Argezi, dacă nu prezintă proza românească, reprezintă necuviința de a vorai de rău casa în care ai fost musafir; și Algei era unul din cele mai importante muzee ale anticității; și o doamnă conduce la Athena în ziarul Messenger d'Athènes, cel mai de seamă ziar arheologic al anticității eline; și a fost nedreptăta acuză adusă Comisiunei monumentelor istorice că ar fi sustras pietre scumpe din mormintele de voveozi și înconștient acel călugăr care vroia să dăruiască d-lui Iorga odată niște mozaicuri dintr'o biserică și, alte nenumerate constatări, impresii și judecăți, extrem de interesante dar... numai atât.

Conferința din prisosul conferențiarului nu a avut loc iar d. Iorga datorează Constanței o conferință asupra latinității Dobrogei.

A II-a șezătoare feminisită

Asociația pentru Emanciparea civilă și politică a Femelor, prin a dona sa șezătoare care a avut loc în sala Elpis Duminică 7 Decembrie a contribuit la sărbătorirea marelui prozator M. Sadoveanu în localitate.

D-l N. Timișar, și-a presărat conferința cu amintiri din anii petrecuți în tovarășia d-lui Sadoveanu. Astăzi, când genul cel mai cîntat în literatură îl formează biografia și memoriile, de Timișar, aștit și a reușit să-și intereseze auditoriul.

De Timișar ne-a făgăduit colaborarea sa când ne va împărtăși o seamă de amintiri prețioase și personale a căror publicare va începe din numărul viitor al „Dobrogei”. D-na Silvia Constantinescu a caracterizat pe „Vitoria” personajul central din romanul Baltagul; d. profesor Carp ne-a făcut o lectură impecabilă și intelectuală: d-l Zăvoiescu, a cântat din flaut o pitorească doină; d-l Dagoice și orchestra sa ne-a încântat cu o suită de melodii românești imbinat cu superior simț și gust muzical.

Felicitam pe cei care și-au dat concursul, pe inițiatori și organizatori. Asociația feminisită din Constanța înfrățită de câteva luni numai, poate fi socotită printre factorii culturali din orașul nostru de la care sunt îndreptățiti să așteptăm mult.

Doamna Prezidentă a Asociației, M. Dimitriu-Castano, a mulțumit tuturor persoanelor pentru partea lor de contribuție la reușita acestei șezători.

Mihail Sadoveanu

Omul și opera sa

de NICOLAE TIMIRAS

Pela 1897 făceau și noi încercări literare (vă rog să nu rădeți, căci chestiunea era de atunci serioasă). Ne grupasem câțiva tineri (chiar prea tineri: vă rog să notați că de atunci până azi sunt exact 31 de ani...), în jurul unei reviste literare, pe care o intitulasem „Viața Nouă”. Instalasem redacția în București, în niște case vechi aproape ruinate, pe locul din Bulevardul Academiei, exact în colțul pe care se află astăzi restaurantul „Carpați”. Eram la revistă: eu, N. Mihaescu-Nigrim, D. Nanu, G. Beccus-Silvan, I. Costin și D. Casselli. Pe lângă noi au început să colaboreze: George Coșbuc, C. Xenii, Iuliu Drăgoimirescu, N. D. Cocea, Gala Gațaciu, C. Radulescu-Motru ș. a. Primele zilnice teacuri de manuscrise dela început, erau însă întru de obicei în întunecarea coșului de redacție (mă rog, nu-i înmberbiu căpătaserăm urezi și eram pretențioși), când mă pomenseam într-o zi cu o năvălă într-un plic ce se sesea dela lași și era semnată Mihail Sadoveanu. Am publicat-o cu entuziasm și cu o notă elogioasă, i-am trimis și tânărului debutant o scrisoare plină de laude, laude atât de exagerate (așa sus) ne maestrul într-un interviu acordat acum vreo-două trei ani D-lui Demostene Botez dela „Adevărul Literar” încât zice d-sa deși a continuat să colaboreze la „Viața Nouă” însă înscălea cu pseudonimul de M. S. Coloz. Mihail Sadoveanu, totuși a îngăduit să se reproducă năvălă „Dugmanii” aceia pe care o elogiasem noi, într-un volum de povestiri apărut acum 9 ani.

La „Viața Nouă” a publicat și versuri, dar numai vreo-două poezii, după care a continuat să trimească proză frumoasă, din ce în ce mai frumoasă care stăna admirația cititorilor și care l-a consacrat: La „Semăntorului” unde a colaborat mai târziu, schițele și povestirile tânărului Sadoveanu au fost tot atât de gustate. Am omis să arăt că debutul l-a făcut la vârsta de 17 ani și era elev în clasa VI-a licea de la Iași.

După trei mănăstiri literare a venit în București unde a fost numit șef al Ministerului de Instrucție publică, apoi la Casa Școlară. Erau într-un timp pela 1907 la această instituție, trei referenți literari și inspeciori ai cercurilor culturale: Viăhuța, Coșbuc și Sadoveanu.

Cam pe vremea aceia l-am cunoscut personal. A colaborat apoi la „Minerva” și la „Viața Românească”. Începuturile literare, așa dar, au fost încoronate de succes. Pusă situația materială, pe vremea aceia, a omului de literă, era miserabilă. Colaborarea la ziare se plătea; dar numai la ziarele de tiraj. Așa, St. O. Iosif, D. Anghel, D. Teodor, Em. Gărlăcanu erau plătiți cu sume derizorii de 10, maximum 15 lei bucată, după precizarea direcției. Trebuia să apară mai întâi bucată literară în ziar, să faci apoi un bon, să-l vizeze administratorul ziarului pentru ca la urma urmei să te poți tocmi cu casierul dacă-ți poate achita bonul integral sau în rate....

Și ca o notă amuzantă în această privință, deși brodată pe un fond dureros, îmi aduc aminte de răposatul Teodor, un poet și prozator gustat pe atunci care în cele din urmă suferea de o manie, care-l chinuia pretutindeni: microbii. Umbra cu bătaie leonardă de sublimat corosiv și gândurile lui mănăstire, chiar și plăile plicioarelor de teama microbilor. Și casierul „Minervei” sau „Universului”, când avea să-i achite ceva trebuia să-și arunce banii pe fereastră în stradă, înfășurați în hârtie, căci așa cerea bietul Teodor care l'ua de pe trotuar, și-i spăla imediat cu sublimat. De groaza microbilor, deși foarte manierat și afectos cu prietenii și cunoscuții, el nu le înținea mâna niciodată. A fost gustat apoi o epigramă îmi pare a lui Radu D. Rușeti:

Teodor, de era fată,

Rămânea nemurțită,

Căci din obicei lui

Nu dă mănăstire...

Acestea sunt episoade, care caracterizează mizeria scriitorului de pe vremuri.

Mihail Sadoveanu, singurul, își crease la „Minerva” o situație mai bună: 25 lei bucată. Și, cum era fecund, — treaba mergea.

Activitatea prodigioasă începea și maestrul tipărea carte după carte, păstrând cu aria sa în toate suflătele și în toate unghiurile pământului românesc.

Trădă o viață simplă, fără pretenții, adesea plină de stoicism. Și când nevoile au început să fie bruite, el s'a retras cu înecut din larma capitalei. D-l Sadoveanu își rânduise o mică gospodărie tocmal pe lângă Fălcițeni, în satul Rădășeniilor, unde avea o moară, și cu cuprins pitoresc.

După o copilărie trăită intens, în plaiurile nemțene la Pașcani unde s'a născut pe Bistrița străbună de plute, unecori în mijlocul muntenilor singurătăți și simpli, cari înțeleg stăna la munte, unde stă cu Dumnezeu și cu singurătățile; după ce la cercurile culturale străbătuse țara în lung și lat, ani de-a rândul, cunoscând și cercetând oameni și locuri, scriitorul se refugiase în liniștea acelorăși privești, în apropierea cărora își legănae ani copilăriei și adolescenței.

Dar Rădășeni, cu ape limpezii și mori sfătoase pierdute în sânul grâdinilor cu pometri de aur, îl atrăgea pe maestrul Sadoveanu și pentru altceva: acolo trăise în copilărie lui și Creangă, care învâta pe vremuri la catihetul din Fălcițeni, cu Moșgorogea, Moș Bodrăngă și alți eroi ai maestrului său cei mai iubii, figuri ce

trăesc și azi cu atâta intensitate în „Amintirile din copilărie”.

În colțul acela moldovenesc a stănut cu moșneșii munteni, cu baci închiși și tălănci și de acolo a pornit să colinde satele depărtate, așezate pe înălțimi, sub culcibea de vultur. A cunoscut deaproape toată viața a-celui de plaiuri, de munte, intrând în sufletul munteanului necăjii și singuratec, care după cum spune el însuși, are rădăcină la locul lui, ca și bradul!

Priveștiștea pământului românesc cu ape și munți, cu hanuri și iarmaroace, cu munteni pe plute, care merg pe Bistrița până la Gura Ial, la marginea lumii, cu vânători cari străbat singurătățile Rarăului cu puștile întinse după cunosții sălbateci, cu pescari băltoși cari trec în locți prin ochiuri de stufuri, cu undițele întinse după crapi aurii, aceste sunt coardele ce vibrează mai viu în opera lui Mihail Sadoveanu.

Viața Românească în pământurile noastre de pretutindeni, îl interesează, îl atrage și-l pasionează.

* Fragment din conferința rostită la Asociația pentru Emanciparea civilă și politică a Femeilor Române, în sala teatrului „Elpis”, în ziua de 7 Decembrie 1930.

Notele lui Pierde-Vară: La întrunire

Cândva Caragiale a spus că, dacă cineva voiește să fie bine informat asupra unei întruniri politice, să cumpere ziarele partidului care a organizat întrunirea și să citească darea de seamă a doua zi din care va afla că succesul a trecut toate așteptările, fiind față 8000 de persoane, reprezentând elita intelectualității; apoi să cumpere și ziarele de opoziție, și să citească în darea de seamă, că la întrunire n'au participat decât vreo-80 de derbedei. De aci Caragiale zicea că urmează următoarea concluzie: n'au fost nici 8000 nici 80; or fi fost o mie-100, n'au fost numai intelectualiți și nici hainanale. „A fost lume și mai așa și mai așa”.

Un pierde-vară cum sunt eu, nu puteam să uit pe nemuritorul nostru Caragiale, tocmai acum, cu prilejul celui mai mare congres dobrogean.

Asta, în ce privește sala.

În cece privește scena, nici când într-un cinematograf nu s'a văzut pe pânza magică a ecranului măcar atâtea fete mari câte împodobeau scena de-odată. Mare trupă; și bună. Cu lumea de pe scena se putea alcătuși un guvern întreg chiar și cu miniștrii fără portofolii și tot Parlamentul Dobrogei cu administrația ei, ba încă, tot să mai rămână!

Aceasta în cece privește scena.

Spectacolul în total. Dovadă că sala, — imensă cutie de sardale, — a suferit în tăcere și în picioare de dragul cuvântărilor. Programul extrem de impresionant: mi-a amintit un roman de d. Henri Bordeaux unde este vorba de o distracție americană numită „murder-party”.

De aci, nu era vorba de povești, așa simple: Că-ia, niște autori necunoscuți, care se ascund sub numele de „personalități”, pun la cate cel mai formidabil „murder-party”, care se joacă cu o țară acelu din care să iasă asămnată libertatea cetățenească. Din pricina asta, „statul major” al oratorilor chemau la mobilizare iar armata din sală răspundea prin aprobări, urări și comentarii admirative.

— „Cât e de mic și din gura lui ese foc”, se exprima un oasă despre un conducător al lui pe când vorbea.

— „Hei! Astăia's oameni mari Domnule, toți în vălăți, dactilografi!!!... adăoga un altul.

Trăiesc!!!

Înșafăși mai notez că interesanta noastră Dobrogea pe care artiștii o găsesc atât de pitorească, a plăcut mult oamenilor politici din capitală, pentru nota ei exotica, evidențiată în sala după spusel oratorilor, prin Turci Femei și Macedoneni.

— „Trăiască!!!”

14 Decembrie 1930 Constanța.

INFORMAȚII

D-l Em. Socor director al Ziarului Adevărul a fost victima unui atentat în faptul de unul din numeroșii demenți de care înțierul de azi nu reușeste să se izbăvească.

Fără nici că atentatul a rămas fără consecințe vrozite, transmitem toată simpatia noastră directorului Adevărului.

„Cercul Studențesc Constanțean” și-a sărbătorit Duminică 28 cor. a 15 aniversarea dela înființare printr-un festival în sala „Elpis”.

Soc. „Traian” a ospătarilor din Constanța organizează un bal în Sala „Elpis” pentru seara de 6 Ianuarie 1931.

Premiile ziarului „DOBROGEA”

Cupon No. 9 și 10

Strângeți aceste cupoane pentru participarea la trageri

CONCURSUL ZIARULUI „DOBROGEA”

Unde se găseșc

Cele mai delicioase prăjituri din Constanța

Se institue un mare concurs pentru a se constata unde se găseșc la Constanța cele mai bune prăjituri, adică fabricate din cel mai fin și mai curat material.

La acest concurs sunt rugați a lua parte toți cititorii noștri, indicându-ne unde se găseșc de vânzare.

Răspunsurile vor trebui să fie scrise citeț și trimise ziarului nostru Dobrogea închise într-un plic cu mențiunea: Pentru concursul de prăjituri, până la data de 7 Ianuarie 1931.

Un juriu special va classifica cele bune trei răspunsuri, acordându-le drept premiu câte

O TORTA

Rezultatul se va publica la 15 Ianuarie 1931, împreună cu numele premianților.

— La festivalul urmat de bal ce-l va da în curând cercul cultural „Junieuna” se va reprezenta și revista de actualitate „Constanța'n film Sonor” de I. L. Saky.

— Din cauza fetei marei aglomerații la topografia noastră înainte de sărbători, ziarul a suferit o mică întârziere. Cerem scuze tuturor abonațiilor și cititorilor noștri.

— Societatea Orfanilor de Râzboi va da în localul Cercului Militar (vechi) un frumos Bal în seara zilei de 9 Ianuarie 1931.

Se pregătesc cu adevărat frumoase surprize.

— Cele mai bune și mai durabile sunt fa-mele de ras „Diamond”. Aceasta am constat în mod foarte precis, de oarece m'am ras cu o lamă de 14 ori, fără să o schimb odă, aceasta dovedește, superioritatea lamei Diamond și o recomand tuturor. — De vânzare la toate magazinele reprezentant pentru România Dv.

— Cea mai frumoasă noapte se petrece la Bar American, unde prin bogatul său program de varieté face ca fiecare să uite de griji și necazuri.

— Rugăm pe toți abonații care nu primesc ziarul regulat să ne comunice spre a lua măsuri în consecință, fiind ziarul se expediază la timp fie căruț abonat în parte.

500 lei lunar și registrele Domnilor Comercianți. Adresați la ziar sub „Contabil Bilanțier”

Doriți o cămașă bună modernă și eficientă? „NADEJDEA“ din Galați Adresați-vă cu încredere fabricii de lingerie bărbătească

Care grație mașinilor electrice perfecționate, satisface în mod conștiincios și prompt orice comandă. n depozitul fabricii se găsesc în perma entă mari stocuri de lingerie bărbătească gata confecționată precum și cantități mari de poplinuri, zefiruri, dejalenuri, și oxforduri pentru confecționari de comenzi

Se primesc comenzi și cu marfa clienților

Incercați și vă veți convinge „NADEJDEA“ Galați

Centrala
BUCUREȘTI
Piața Amzei No. 20

„Arta Electrică“

I. MUNTEANU

Sucursala
CONSTANȚA
Piața Independenței No. 2

Atelier Electro-Tehnic de reparații și Rebobinări de dinamuri Electro-Motoare și tot felul de mașini și aparate Electrice pentru Industrii și Meșteșuguri.
Instalație specială pentru verificarea și plumbuirea Contorilor aprobată de Direcțiunea Generală a măsurilor și greutăților din Ministerul de Industrie și Comerț

Toți cetățenii care au Contoare pentru verificare să se adreseze cu încredere la „ARTA ELECTRICĂ“ Piața Independenței No. 2 Constanța, unde vor fi pe deplin mulțumiți, plătiind taxele legale percepute de către serviciul de măsurii și greutăți.

I. Munteanu
Piața Independenței No. 2
CONSTANȚA

HAINA-I OMUL

Doamne, domni sau Domnișoare
A lăzi șite o șicare
Că nu e nimic pe lume
Decât s'at un falnic nume
Ori știut e de-orice domn:
Haina face omul om.
Ca atare valorează
Mult un croitor de vază,
Căci ei ori și ce defect
Mi l'î scoate tot perfect...
Să vezi doamne în mantouri,
Robe, rochi cu picouri,
Căi de șic mi n'arose
De-i hăitând pare fată
La vezi domn în haine bune
Zici că nu e om pe lume
Elegant și minunat
Ca Don joanul îmbrăcat,
Ce credeți c'au ofșterii
Buni mai mulți decât doerii?
Nu, dar haina lor bogată
Bagă'n draci pe ori ce fată.
Însă ce u ce e minune
S'at un croitor de lume
Să-ți lăcreze după piec
Ori ce lună, chiar și frac,
Să-ți vină turnat pe line,
Să te aranjeze bine.
Asta-i idealul lor,
Falo croitorilor.
Și fâ'a căut' cdt' anu
Venit' la Serban Mocanu
Diplomat de Academie
Și ministr' n' Croazie
Este tânău cu gust fin
Iar la preț nit e meschin
Este prompt și mai habar:
Luoft' adresa din ziar.
Strada e Stefan cel Mare
Număr șaisprezece are.

DIVERSE

— Cele mai bune mărci și mai perfecționate aparate de Radio, cu toate accesoriile lor, se găsesc de vânzare cu prețuri foarte convenabile numai la Biroul Inginer Rader din Constanța str. General Manu No. 8.

— Rugăm pe toți abonații Ziarului nostru care sunt în curent cu plata abonamentului, să ne comunice imediat locul și data nașterii precum și beneficiarii lor, pentru a se putea trimite polițele de asigurare gratuite ale Soc. An. de Asig. G-rate „Agronomul“.

Pierzând Buletinul de la Biroul Populației cu No. 730407 îl declar nul în mâinile oricui s'ar găsi Nicolae Ene Str. Carol No. 44.

— Meditație serioasă predă absolvent a V clasei Liceale la elevi din cursul primar sau din primele c'ase de Liceu. Adresa la ziar.

— În fiecare Sâmbătă și Duminică începând dela ora 6 p. m. au loc în saloanele parcului „Tataia“ reușite serate dansante Muzica Bazei Navale de sub conducerea compozitorului Simion A. Zlutov delectează publicul.

Abonații ziarului nostru primesc o poliță de asigurare de 20.000 lei gratuită cu amortizare prin tragere la sorți, de la Societatea Anonimă de Asigurări Generale „AGRONOMUL“.

CETĂTENI!

Asigurați-vă viața și avutul numai la Societatea „AGRONOMUL“.

GEASORNICĂRIE ȘI GIOVAERGERIE
ISAC LENOBEL
CONSTANȚA-Str. Carol No. 46-CONSTANȚA
Mutat din str. Carol 41

Execută în condițiuni ireproșabile ori ce fel de lucru atingător acestei branșe, cu prețuri absolut de concurență

Parcul „TATAIA“ Salon

— BINE INCALZIT ȘI ILUMINAT —
Amuzamentul cel mai plăcut în timpul iernii prin serate

Fiecare Sâmbătă și Duminică seara
Serată Dansantă

Splendida Orchestă a Bazei Navale sub conducerea d-lui Sublocotenent SIMION A. SLATOV

Bufet bine asortat — Bcuturi delicioase —
— SE PETRECE CA'N FAMILIE —

— Cine merge o dată continuă să meargă mereu —
— Prețuri modeste Intrarea Liberă —

Aducem la cunoștința Pubicului Constanțean că am deschis în Strada Stefan cel Mare No. 43

Marele Atelier mecanic

sub conducerea Maștrilor

Popescu & Jordăchescu

Unde se execută ori ce fel de lucrare atingătoare acestei branșe

SPECIALITATE ÎN REPARAREA:

Mașinelor de cusut	Arme și revolve
Mașinelor de scris	Lămpi Petromax etc.
Biciclete, Patefoane	Diferite piese de schimb pentru cele
Motociclete	de mai sus

Primesc spre vulcanizare șoșoni și Galoși
Atelier special de Tocilărie și brumaj pentru Arme
Prețurile fiind foarte convenabile este suficient o singură lucrare încredințată nouă spre a vă convinge

CA ELEGANȚA ÎMPUNE RESPECT!!! ESTE UN ADEVAR!

Deci Onor. Publicul Constanțean se poate îmbrăca bine, elegant și eficient numai la

CROITORIA Marin Crăciun

Diplomat și Medaliat cu Medalie de aur de la concursul de lucru din Paris

Croitorie Bărbătească de primul rang, se confecționează tot felul de vestimente, civile, militare, uniforme școlare, sporturi etc.

Confecțiuni de Damă ca: Taioare, Pardesuri și Mantouri cu fason bărbătesc și de damă

Croială specială pentru a masca diferite diformități ale corpului.

Devisa mea este croială, eleganță, execuție promptă și lucru conștiincios, spre a mi asigura o vastă clientelă.

Totdeauna în curent cu modelurile cele mai noi ale sezonului.
Rog a mă vizita onorându-mă cu comenziile Dvs. Promițându-vă că veți fi pe deplin satisfăcuți.

Vizitați Elegantul Bar „Victoria“, fost Bristol, Piața Independenței

Tipografia „LUCRATORII ASOCIAȚII“. — Constanța

Biblioteca Județeană „Ioan N. Roman“ Constanța